

באקשיש לעירייה

ב ינואר 1971 קיווה שלום סביר, נכה צה"ל, כי הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. אחר שצעד במשך חודשים ארוכים בנתיבי-בלהות של רשויות שונות, לצורך קבלת רישיונות ואישורי-בנייה להקמת תחנת-דלק, ידע כי בסופו של דבר נחתמו כל האישורים המתאימים. אז הוזמן אל ראש עיריית רמת-גן ד"ר ישראל פלד. מיד עם היכנסו הודיע לו ראש-העיר שהוועדות השונות אישרו את בקשתו, וכי מונח על שולחנו אישור-בנייה סופי, חתום ומאושר. סביר צהל משימחה. "לא האמנתי ש'אגיע ליום הזה", אמר לראש העיר, "אחרי שבקשתי התגלגלה בידי גופים כה רבים, זמן כה ממושך!" סביר הושיט ידו כדי לקבל את הרישיון המיוחל. אלא שכאן ציפתה לו הפתעת-חיי.

"תקבל את הרישיון רק אם תתרום, מרוצנך, 50,000 לירות לעירייה", הודיעו ראש-העיר.

סביר נותר המום. הוא ניסה לשכנע את ראש-העיר כי אין לו כסף, כי לצורך בניית התחנה כבר גייס הלוואות מכל מקור אפשרי, כולל מקרובייה-משפחה ו' מחברת-הדלק סונוול, שהסכימה להעמיד לרשותו הלוואת-מימון בסך 300,000 לירות, תמורת התחייבות שירכוש את ה'דלק-מכירה רק אצלה.

פלד לא התרגש. "בלי תרומה אין רש'יון", פסק.

אחרי ה"תרומה"

הפרת חוק

ראש-העיר הסביר לאורח עירו כי צד עליו להעביר את התרומה לקופת העירייה — כסף מוזמן לא יתקבל, משום החשש שיימצאו משטנים, שירכלו שראש העיר קיבל סכום כפול ושילשל לכיסו מחצית הסכום. גם צ'ק אישי לא יתקבל, משום שאם הצ'ק יחזור ללא כיסוי, לא יצוה ראש-העיר להסתבך עם בעל הצ'ק בתביעה מישפטית, כה יועלו הסיבות ה'אמיתיות למתן התרומה.

משום כך יעץ ראש-העיר לשלום סביר לבקש מחברת סונוול לשגר לעירייה תרן-מה בסך 50,000 לירות, לירות ניתן כתרומה להפחית סכום זה מההלוואה שהחברה ה'סי' כימה להעמיד לרשותו.

בלית ברירה, נהג סביר לפי עצת ראש-העיר. חברת סונוול רשמה צ'ק על-סך 50,000 לירות לפקודת עיריית רמת-גן (מיספר הקבלה 267) וחייבה את חש'ר-בונו של סביר בסכום זה.

בספרי העירייה מופיע שם התורמת כ'חברת סונוול, חברה מוכרזת ויודעה. תר'מה מחברה זו לא עוררה בלב מבקר ה'מדינה כל חשד באשר לסיבות נתינתה. בפועל, לא החברה תרמה מכספה, אלא רק שימשה שלט חיצוני, שלאחריו נסח'טה תרומה מנכה צה"ל. בעבור שירות ש'ר הגיע לו לפי החוק.

בסיפרי החברה לא נרשם אם הסכום שולם כתרומה, או עבור מיסים לעירייה.

מבחינה חוקית:

שוחד

ב שיחה עם פקידים בכירים של חברת סונוול נסתבר, כי החברה מכירה היטב את פרשת התשלומים השור'נים לעיריות — ולא לעיריית רמת-גן בלבד.

ראשיה אינם נכנסים לפרטים, ואינם בודקים מתי מבקש בעל-תחנה מימון מה' חברה, כדי לשלם מיסים חוקיים לעירייה זו או אחרת ומתי הם הושד'ים, או אף נאמר להם מפרשות על-ידי בעל-תחנה זה או אחר, כי עליו לשלם "תרומה" ל'עירייה כדי לקבל את רישיונו.

גלעזר רון, אחד ממנהלי החברה, ה'ד' גיש כי סונוול אינה צד בכל העניינין. "בהתאם לסעיף 8 להסכם שנערך בין ה' חברה לבין סביר, התחייבנו לשלם כל סכום שהוא, במיסגרת ההלוואה, לפי הור'אותיו של סביר. אנו לא מוסמכים לבי' דוק מה היו שיקוליו של סביר בשעה ש' נתן לנו הוראת תשלום זו או אחרת".

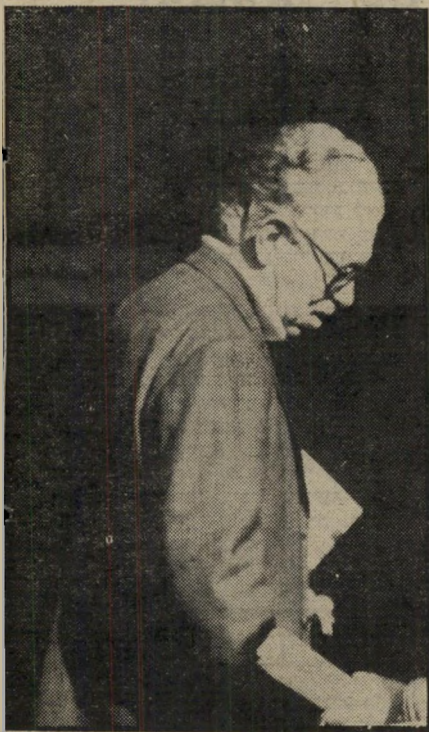
בשנים האחרונות הפכה תופעת סחיטת תרומות על-ידי עיריות שונות, עבור בי' צוץ פעולות שהן חייבות לעשות לפי החוק, נגע כללי. קשה להוכיח מיקרים אלה, משום שהן קבלני-בניין והן בעלי-עסקים, התורמים לעירייה בניגוד לרצונם, ומשכיכים לקיים קשרי-תלות עם העירייה, ולכן אינם ממהרים להתלונן.

כדי לברר את הצד החוקי, פנה העולם הזה לפרקליטת מחוז תל-אביב, עורכת-הדין יקטוריה אוסטרובסקי. בשיחה עימה לא הוכרזה העירייה שבה מדובר, אלא היתה התייחסות כללית לנושא.

הגיבה פרקליטת המחוז: "איני יודעת באיזה ראש עיר מדובר ולא בדקתי את העניין, אבל אם פרטי המעשה הם כפי שאתם מוסרים, הרי יש כאן דוגמה קלא'ית סית למיקרה של שחיתות ועבירה על ה' חוק. אסור לראש-עיר לדרוש תרומה עבור מעשה שחובה עליו לעשותו מכוח ה' חוק. את המיקרה הקונקרטי יש להעביר ל'ידעתו של מנכ"ל מישרד-הפנים, חיים קוברסקי, אני יודעת שהוא מנסה להילחם, בכל האמצעים העומדים לרשותו, בתופעת שחיתות זו".

יותר קיצוני היה עורך-הדין יהודה רסלר, שהתמחה בניהול מישפטים בעלי עניין ציבורי. לדעתו יש כאן מיקרה ברור של מתן שוחד, לפי החוק לחיקון דיני עונשין, עבירות שוחד, 1952, המדבר על עובד-ציבור הלוקה שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, ואין זה משנה אם השוחד ניתן לידי הלוקה או לידי אדם אחר, ואם הנהנה מהשוחד הוא הלוקה או אדם אחר.

פקודת הפרשנות קובעת כי במונח "אדם" הכוונה גם לתאגיד, ואילו פקודת העיריות קובעת כי העירייה היא תאגיד. מכאן, למרות שלא קיבל ראש-העיר את הכסף לעצמו (ועל כך אין מחלוקת) אלא

מבקר-העירייה רוזנטל ב'קורת מורה

העירייה היא שנהגית מכך, מבחינה חוקית נעשה כאן מעשה של שוחד.

לכיס העיר

זה בסדר

כ אשר פנה העולם הזה לראש-העירייה, כדי לקבל את תגובתו, הוא העביר את השאלות לד"ר גד רוזנטל, מבקר עיריית רמת-גן. מבקר-העירייה אישר כי בשנים 1969 ו-1971 תרמה חברת סונוול עשרות אלפי לירות לעירייה, כעזרה בבניית המוזיאון העירוני, ולפי רישום בספרי העירייה הוצ'ר או הכספים למטרה זו.

הערנו את תשומת-לבו של המבקר כי למרות שבספרי העירייה נרשם שחברת סונוול היא התורמת, התורם בפועל הוא שלום סביר, בעל תחנת-הדלק, הוראותי תשלום בחתימתו מצויים בחברת סונוול, ועל-סמך הוראות אלה, העבירה סונוול את הכספים לעירייה.

לכל אורך מהלך החקירה של מבקר העירייה, במשך שבוע ימים, הוא לא טרח להתקשר, אפילו פעם אחת, עם חברת סונוול בחיפה, כדי לברר אם אכן, בפועל, לא החברה אלא אדם פרטי הוא התורם. המבקר חזר והדגיש כי אין מצידו כל מניעה לקבלת תרומות מחברות ומפרטים לעירייה, כל עוד סכומי התרומות נרש'ים מים כחוק בספרי העירייה ואינם מועברים לכיסיהם הפרטיים של עובדי-העירייה. הוא התעלם מהעובדה שהתרומה נסחטה מ' אורח, בניגוד לרצונו.

לגבי התרומה בת 30,000 לירות, אישר המבקר כי הסכום נתרם על-ידי סונוול תמורת ויתור על שטח שבשליטת העירייה, למען הקמת תחנת-הדלק של סביר. המבקר, לא נאות להסביר כיצד מתיישבת עיסקת ויתור על קרקע עם תרומה-בכוח. לגבי 50,000 הלירות קבע המבקר כי לגביו קיים רק קריטריון אחד: אם הת'רומה הועברה לעירייה ולא לכיס פרטי של מישהו בעירייה, הרי מבחינתו המעשה כשר. אין זה מעניינו מדוע נתרם סכום גדול זה, מי האדם האמיתי ששילם את הסכום, ומה הדרכים שבהן נסחטה התרומה. שאלה אחת נותרה פתוחה: האם מבקר העירייה אינו מכיר את החוק, האם הוא אדם תמים, או שמא הוא מנסה לחפות על ראשי-העיריות?

תחנת-הדלק של סביר תרומה בלתי-סבירה